

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

2. De causis Ecclesiasticis à ciuili potestate omninò exemptis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Triplex est Ecclesiastica immunitas, Localis, quæ
Ecclesiis, Realis, quæ bonis Ecclesiasticis: Perso-
nalis, quæ personis Ecclesiasticis debetur.

C A P. II.

*De causis Ecclesiasticis à civili potestate om-
nino exemptis.*

Causæ omnes spirituales secundum propriam
institutionem à secularium iudicum potestate
liberæ sunt, quia potestas Ecclesiastica penitus di-
uerfa & discreta est à civili, quia illa supernaturalis
est rûm ratione originis, hæc verò temporalem
pacem, tanquam finem spectat; sicut dixi lib. 1.
Tract. 4. c. 5.

Causæ spirituales censentur, quæ ad Dei cultum
vel spirituales animæ salutem directe spectant, v. c.
quæ sunt de fide, doctrina, sacrificio Missæ & sacra-
mentis, ordinatione, officio ministroium, benefici-
is, Ecclesiarum, vasorum, virginum conseruatione,
alijsq; sacramentalibus, &c. Ratio, quia omnis pote-
stas iurisdictionis versatur circa propriam materiam
quæ veluti limite suo continetur. Materia autè pote-
statis desumitur ex proprio fine, ad quem ordinatur
cum igitur omnes hæ causæ enumeratæ tendât ad fi-
nem spirituales ac supernaturalia, sequitur quod
proprie sint potestatis spiritualis, & quod secularis
potestas sua autoritate, & sine commissione ad eas
se extendere nullo modo se possit cû tales causæ ex-
tra limites sint, & veluti extra spheram materiæ eius.

In causis metè civilibus V. C. de laicorû dominio,
contractibus, testamentis ac similibus, quæ for-
mam suam atq; obligationem à civili iure acceperûnt

Iudex Ecclesiasticus ordinariè se non immiscet, quia vtriusque tum ciuilib, tum Ecclesiastici Magistratus officia discreta esse debent. Extraordinariè tamen potest se immiscere iudex Ecclesiasticæ potestatis in defectum iustitiæ in fore seculari: Item in causis personarum miserabilium; item per modum denunciationis Euangelicæ ad Prælatos Ecclesiæ, pertinet de quauis peccato mortali cognoscere. At si Reus se corrigi non patiatur, ad centuram illi infligendam procedere. Aliæ sunt causæ mixti fori, id est vtriusq; ideo datus locus præuentioni: quod potissimum accidit in criminibus, quæ dicuntur mixti fori.

4 Crimina alia sunt merè Ecclesiastica, alia merè Ciuilia, alia mixta. Ecclesiastica dicuntur, quæ solum Canonico aut diuino positiuo iuri aduersantur, vt violatio ieiunii & aliorum præceptorum Ecclesiæ Christi, item circa sacrificium & sacramenta: Item quæ solo iure naturali prohibita sunt, sed à Magistratu seculari non cognoscuntur, nec puniuntur, vel quia in eo cognosci propter suam spiritualitatem, vt hæresis simonia vel quia non solet cognosci, cum nec sit prohibitum iure ciuili, vt violatio pacti simplicis; deceptio intra dimidium precii iusti in emptionibus.

5 Crimen merè ciuile tantum fori dicitur, transgressio legis merè temporalis & politicæ V.C. de non portando armorum genere, non euehendo frumento, soluendis tributis: Item violatio contractuum testamentorum, & similium, quæ secundum formam iuris ciuilib regulari debent, eiusmodi enim causis se iudex Ecclesiasticus non immiscet, nisi propter necessitatem & per accidens.

Crimina

Crimina mixta seu vtriusque fori censentur, quæ utroque iure prohibita sunt V. C. nocturna gestatio armorum, vel quæ iure naturali vetita, atque ita comparata sunt, vt licet propriam spiritualitatem non habeant, tamen non solum statui Reipub. Politico, sed etiam supernaturali fini Reipub. Ecclesiasticæ spiritualiter repugnent. Talia crimina sunt. I. Spontaliorum violatio. II. Adulterium, quia peccatur contra matrimonium, quod est Sacramentum, & licet crimen adulterii fori secularis sit iuxta Molinam; tamen causam diuortii, eiusque accessoriam quæstionem alimentorum ac dolis amittendæ ad solum iudicem Ecclesiasticum spectat. Quamobrem si lite coram seculari iudice mora de alimentis vxoris separatæ præstandis à marito, is opponat adulterii crimen, ob quod mulier iure alimentorum priuata sit. Iudex secularis lite supersedere debet, donec quæstio incidens ab Ecclesiastico terminetur. III. Vsuræ crimen (quod alioquin si eius naturam secundum se spectemus fori secularis est, tamen ideo mixti est fori, quia olim Cæsareo iure multæ usuræ impunitæ imò licitæ censebantur. IV. Blasphemia. V. Periurium tendens contra Deum supernaturaliter nobis reuelatum, ideo, quoque ad iudicium Ecclesiasticum pertinet. VI. Sortilegium seu Magia illicita, vtpote perniciosum crimen cum periculo fidei & irreuentia Dei, ac sæpererum sacrarum indiga tractatione.

In criminibus mixti fori vnus Iudex non iudicat 6
 dicitur, quominus & ipse in suo foro cognoscere &
 iudicare possit: Ratio, quia iurisdictio Ecclesiasti-
 ca & secularis sunt loco distinctæ; Ergo absolutio
 in iudicio vno non parit exceptionem rei iudicatæ

in altero iudicio, si tamen Reus in vno foro totaliter iudicatus & punitus fuit, in altero foro deinde non potest puniri & iudicari, quia æquitas nõ patitur, vt idem de eodem crimine bis iudicetur & puniatur. Et quamuis Ecclesiastica ac ciuilis potestas diuersa sit, tamen vna alteram iuuare, & vna alteri, quatenus æquitatis ratio postulat consentire debet.

- 6 Crimina mixti fori intelligi debent solum in ordine ad laicos non clericos & Christianos, non Iudæos, vt pote extra Ecclesiam nisi sint sub protectione Ecclesiastici magistratus.

Crimen interdum mixti fori censetur secundum ordinem ad diuersos effectus V. C. se ipsius si quis interficiat, causa ista ad ciuile tribunal spectat, quoad confiscationem bonorum, quo ad sepulturam vero ad Ecclesiasticum.

- 8 Si circa crimen mixti fori quæstio iuris incidat, solius Ecclesiastici iudicis est definire V. C. vtrum tale iuramentum sit: vtrum sit magia naturalis an supernaturalis; vtrum sponsalia vel matrimonium valeant, rescindi possunt; idque propter annexam spiritualitatem: Etiam vsuræ V. C. Vtrum contractus sit vsurarius: nam ex iure ciuili non satis cognosci potest, quinam contractus vsurarii damnari debeant, sed secundum ius Canonicum id potius examinandum est.

- 9 Si quæstio spiritualis incidat coram iudice seculari, superlede re is debet causa principali, donec incidens coram Ecclesiastico terminetur V. C. si petenti hæreditatem obiciatur, ex illegitimo thoro natum ipsum esse; quæstio hæc ad Ecclesiasticum iudicium transmittenda est; Item sentiendum de periurii & vsuræ delicto. Nam Ecclesiastico pro-

prium

primum est cognoscere inter lepram & non lepram,
peccatum & non peccatum.

Si facti quæstio incidat super usura, periurio, &c. 10
V.C. utrum re ipsa usura commissa, iudex secularis
in foro suo inter laicos cognoscere potest, & usura-
rium ad usuræ restitutionem compellere potest &
punire, uti & periurum: Causæ sponsaliorum re-
gulariter ad iudicem Ecclesiasticum spectant, si ta-
men non opponatur, sponsalia valida non fuisse,
vel legitimam causam rescindendi adesse, tunc et-
iam compotens erit iudex laicus, ut ad sponsaliorum
fidem compellatur, violatorem puniat, de matri-
monio si dubi: erit, an irritum sit ad iudicem Eccle-
siasticum pertinet; si verò constet, irritum esse,
aut clandestinè contractum, tunc etiam Iudex secu-
laris punire potest.

De iuramenti autem valore interdum secularis
Iudex definire potest, propterea quod vires iura-
menti interdum saltem indirectè ex iuris civilis dis-
positione pendeant. Siquidem civilis lex inter-
dum ob bonum publicum impedire potest, quo-
minus contractus Reipub. perniciosus, quamvis
interposito iuramento impleri debeat. An verò
legislator id intenderit, ad civilem iudicem pertinet
examinare.

NB. Sicut de rebus aliis ita etiam de Ecclesiasti-
cis puta Ecclesiastico beneficio iure decimarum,
iure patronatus duplex iudicium institui potest.
Unum de possessione, quod dici solet iudicium
possessorium; Et alterum de proprietate, quod
dici solet petitorium. Quo ad causam pro-
prietatis siue petitorium iudicis attinet, ut cum
quæritur: Utrum Titius canonicè institutus

fit in beneficio; vtrum ius decimarum, ius eligendi, ius patronatus, ius sepulturae ipsi competat: Vtrum Caia sit legitima vxor Semoronii, de huiusmodi nemo Catholicorum negat, solius iudicis Ecclesiastici esse cognoscere & iudicare. De possessorio autem iudicio est controuersia inter Iuristas: Nam aliqui existimant, laicum iudicem in causa possessionis V. C. benefici, obtinendae & recuperandae competentem esse. Probant ex Doctrina Gloss. in c. Possessionem rei spiritualis non spiritualem, sed temporalem esse: quia non in iure, sed in mero facto consistit, vnde illud. *Proprietates nihil commune habet cum possessione.*

1 1 Sed contraria sententia est vera: Nam licet mera occupatio siue detentio rei in facto consistat, tamen possessio iusta non est sine iure, cum sit ius inuestendi, seu detinendi rem aliquam, consequenter possessio rei spiritualis, itidem spiritualis est, sequitur enim naturam proprietatis. Quare sicut laicus proprietatis incapax est, ita vt possessionis iuris spiritualis, & sicut causa proprietatis, ita & causa possessionis circa spiritualia ad solum Ecclesiasticum iudicem pertinet.

1 2 Axioma illud, Proprietatem nihil commune habere cum possessione, intelligendum quo ad acquisitionem, quia separari possunt, vt penes alium sit rei dominium, & penes alium rei possessio. At vero causa proprietatis, & causa possessionis, quo ad spiritualem cognitionem connexa sunt & diuidi non debent: Ratio, quia causa possessionis saepe obtineri non potest, nisi exhibito iure sine titulo aliquo proprietatis: partim quia iudicium possessorium multum praediudicat petitorio propter subleuationem

rem probationis & iuris prærogatiuam: quando-
quidem in dubio seu pari causa possessori, res adiu-
dicari debet, eademque ratio est de decimis Cle-
ricalibus.

Si quæstio non sit de possessione iuridica sed solo ¹³
facto & iniuria laici turbantis vn̄pellentis Cleri-
cum e possessione beneficii aut iuris decimarum, fi-
cut in *Metnaschuff*. Secularis iudex cognoscere
non prohibetur contra laicum; Est enim mixti fori,
sicut si Laicus Ecclesiam violauit calicem furando:
Crimen sacrilegii, est enim mixti fori. Quod si lai-
cus prætendat priuilegium exemptionis à decimis,
tunc ad solum iudicem Ecclesiasticum spectat causa.
Conductor vero decimarum coram laico conueni-
endus est, si negligens sit, quia non agitur de iure
aut possessione decimarum, sed de pœna condu-
ctionis, quæ est contractus publicus. Decimarum
merè laicarum aut fundatarum est in concessione
summi pontificis ante Concil. Later. Cum à titulo
& iure spirituali separatae sint, causas passim seculares
iudices cognoscant.

Si Laico ab Ecclesia decimæ in feudum concessæ ¹⁴
sunt, non ideo consequens est, concessum etiam ef-
fectus iudicandi de talibus decimis, quia tales deci-
mæ non omnino alienatae sunt ab Ecclesia, sed tan-
tum quoad dominium vtile: Est enim recept. Reg.
DD. Controuersia de feudo coram Domino feudi
decidi oportere, cum sæpe eius etiam interfit, tum
quia eiusmodi concessiones & priuilegia quæ Eccle-
siæ & iuri communi derogant extendi non debent.

Orta controuersia inter Clericum & Laicum de ¹⁵
decimis sint ne Clericales & laicales ad Ecclesiasti-
cum Iudicem pertinet cognoscere ac iudicare. Cum

enim in hoc casu quæstio principalis omni iure ad Ecclesiasticum iudicem spectans proprietatis sit, sequitur etiam accessoriam, quæ est de possessione at eodem iudice cognosci oportere. Accedit quod laici non possunt possidere decimas, consequenter neque præscribere, nisi titulum vel concessionem exhibeant, vel saltem ostendant constantem famam esse de concessionem ipsis facta. Cognitio autem tituli siue examinatio tituli & iustitiæ eius ad Ecclesiasticum iudicem spectat.

NB. Possessionem immemoriam inducere præsumptionem tituli ac privilegii verum est, modo aliquis præscriptionis capax sit, secus non.

C A P. III.

*De asylo seu iure immunitatis constituto
Ecclesiis.*

1 Legibus tam civilibus, tum Canonicis asyllum seu ius immunitatis Reis ad Ecclesiam confugientibus, constitutum est. Can. c. eos, qui 87. ex Concil. Arausicano 1, can. 5. *Vos, qui ad Ecclesiam confugiant, tradi non oportere, sed loci sancti reuerentia & intercessionem defendi*, idque secundum iuris naturalis congruam æquitatem. Nam lex naturalis absolute id non præcepit etiam supposita sanctitate loci: quippe cui extractio malefactorum, quæ per se iusta est, repugnare non videtur; Lex Mosaica post Christi mortem expirauit.

2 Non solum templa etiam interdita & sacella, sed etiam alia loca religiosa, vt Hospitale, Episcopi auctoritate fundatum, monasterium, quin & Episcopi pallatium, Ecclesiastica immunitate gaudent; Non sacella priuata, in quibus sacerdotes priuilegiati